Rikosuhripäivystys palvelee koko maassa

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

MENETELMIÄ RIKOSASIOIDEN PUHEEKSIOTTOON

Tunnistammeko koulussa tapahtuvat rikokset?

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:
OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

SOPIIKO TÄMÄ KÄYTÖS KOULUUN?

- Katso täältä video aiheesta https://youtu.be/x7y6p5xAsu0

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MIKSI AIHE ON TÄRKEÄ?

- Suomen laki määrittelee rikoksen tunnusmerkistöt, tapahtuvat ne missä tahansa tai minkä ikäiselle tahansa
- Tässä materiaalipaketissa nostetaan esiin koulussa tapahtuvia rikoksia
- On tärkeä osata tunnistaa, jos joutuu rikoksen uhriksi
- Rikoksia voi tapahtua myös verkossa. Se, mikä on rikos reaalimaailmassa, on rikos myös internetissä

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MITÄ VÄKIVALTA ON?

- Väkivalta on toisen satuttamista sanoin ja teoin
- Väkivallan muotoja on monia
- Fyysisestä väkivallasta voi jäädä näkyviä jälkiä uhriin
  - On esimerkiksi tönimistä, lyömistä ja potkimista
  - Voi johtaa pahimmassa tapauksessa kuolemaan
- Henkinen väkivalta on vaikeampi tunnistaa
  - On esimerkiksi eristämistä, alistamista ja nimittelyä
  - Myös väkivallan uhka on henkistä väkivaltaa
- Muita väkivallan muotoja voivat olla seksuaalinen väkivalta sekä sosiaalinen, digitaalinen, kemiallinen, taloudellinen ja uskonnollinen väkivalta

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MAHDOLLISIA RIKOSNIMIKKEITÄ 1/3

- Vahingonteko
  - On toisen omaisuuden vahingoittamista tai hävittämistä
  - Muotoina voivat olla vahingonteko, lievä vahingonteko tai törkeä vahingonteko
- Laiton uhkaus
  - Kun aseella tai muulla tavalla uhkaa toista rikoksella ja on perusteltua pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden puolesta
- Vainoaminen
  - Kun toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten vainoaa toista ja aiheuttaa pelkoa tai ahdistusta vainotussa

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MAHDOLLISIA RIKOSNIMIKKEITÄ 2/3

- Pahoinpitely
  - Toiselle tehtyä ruumiillista väkivaltaa tai sitä, että vahingoittaa muulla tavalla toisen terveyttä, aiheuttaa kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai vastaavaan tilaan
  - Törkeä pahoinpitely on kyseessä silloin, kun käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta hengenvaarallista välinettä ja aiheutetaan vakava ruumiillinen vamma tai hengenvaarallinen tila ja teko on tehty erityisen raa’alla tai julmalla tavalla
  - Lievä pahoinpitely, pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely
- Kunnianloukkaus
  - Kun esitetään toisesta valheellista tietoa tai vihjailuja, joista aiheutuu vahinkoa ja kärsimystä tai halveksuntaa

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MAHDOLLISIA RIKOSNIMIKKEITÄ 3/3

- Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen
  - Kun levitetään toisesta yksityiselämään liittyvää tietoa, joka aiheuttaa vahinkoa ja kärsimystä loukatulle
- Erilaiset seksuaalirikokset (Tässä vain muutama esimerkki seksuaalirikoksista)
  - Seksuaalinen kajoaminen
    - Koskettelemalla tai muulla tavoin tehty seksuaalinen teko toiselle
  - Grooming eli houkutteleminen seksuaalisiin tekoihin
    - Yhteyden luominen mahdolliseen uhriin, tavoitteena päästä seksuaaliseen kanssakäymiseen tämän kanssa
  - Raiskaus tai sen yritys
    - Toisen pakottaminen sukupuoliyhteyteen

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

ESIMERKKITAPAUS

Nuori tyttö tulee chattiin kertomaan luokkakaverista. Luokkalaisesta on otettu paljastava kuva pukuhuoneessa ja yhteydenottaja pelkää, että kuva jaetaan luokan whatsapp-ryhmässä.

Tyttö miettii kuka voisi puuttua tilanteeseen ja millä tavalla. Hän haluaa varmistaa ettei itse syyllisty mihinkään väärään.

Chatissa tyttöä kehutaan, koska hän ottaa yhteyttä tässä vaiheessa. Jos kuvaa jaetaan, kyseessä on vakava rikos. On todella tärkeää, että luokanvalvojalle kerrotaan tilanteesta ja mahdollistetaan, että tilanteeseen puututaan heti. Jo kuvan ottaminen on ollut rikos.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

NUORISORIKOLLISUUSKYSELYN TULOKSIA

- Yleisimmät 9. luokkalaisten tekemät kielletyt tai rikolliset teot olivat alkoholin humalajuominen (28%), luvaton verkkolataaminen (24%) luvattomat poissaolot koulusta (23%), ja koulusta varastaminen (15%)
- Harvinaisempia olivat pahoinpitely (4%), murtautuminen (4%), muun huumeen käyttö* (2%) ja uhkaaminen varastamistarkoituksessa (2%)
- Uhrikokemuksista yleisimmät nuorille olivat uhkailu (19%), omaisuuden varastaminen (15%), verkkokiusaaminen (16%) sekä omaisuuden vahingoittaminen (15%)

*Muilla huumeilla tarkoitetaan muita huumausaineita kuin marihuana tai hasis

(Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024, Krimo)

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MITÄ VÄKIVALLAN TAUSTALLA ON?

- Väkivaltaa tapahtuu sosiaalisissa yhteisöissä tai ryhmissä
- Voiko kiusaaminen olla väkivallan taustalla?
  - Hyväksymmekö toisemme sellaisina kuin he ovat?
- Voisiko väkivaltaisen käytöksen taustalla olla omat kokemukset väkivallasta?
  - Miten opimme käsittelemään ristiriitatilanteita ja hallitsemaan omia tunteita?
- Mitä pitkittynyt henkinen väkivalta aiheuttaa?
- Liittyykö väkivaltaan pelon, häpeän ja syyllisyyden tunteita?

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MILLOIN VÄKIVALLASTA TULISI ILMOITTAA POLIISILLE? 1/2

- Alaikäiseen kohdistuva väkivalta on aina poliisiasia
- Kun tilannetta ei pystytä ratkaisemaan muuten
  - Kinastelu ja nahistelu eivät ole poliisiasioita
- Kun tilanne ei ole sovittelutoimistossa soviteltavissa, esimerkiksi seksuaalinen väkivalta
- Alle 15-vuotias on korvausvelvollinen
  - Voi saada merkinnän poliisiasiain tietojärjestelmään (PATJA)

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MILLOIN VÄKIVALLASTA TULISI ILMOITTAA POLIISILLE? 2/2

- Vastuu väkivallasta on aina tekijällä
- Väkivallan yllyttäjät ja tekijän avustajat syyllistyvät myös rikokseen
- Kaiken ikäisiä lapsia voidaan käyttää todistajana rikoksen selvittämisessä. Todistajana toimimisesta ei voi kieltäytyä

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

ESIMERKKITAPAUS

Nuori tulee kertomaan RIKUchattiin koulussa tapahtuneesta väkivaltatilanteesta, jossa häneltä on murtunut käsi ja hajonnut puhelin. Tilanteesta on ilmoitettu molempien osapuolien vanhemmille ja tekijä on pyytänyt anteeksi.

Tekijä on alle 15-vuotias. Nuorella on suuri huoli hajonneesta puhelimesta, sillä hänellä ja huoltajilla ei ole varaa ostaa uutta. Nuori miettii, mitä tilanteessa voisi vielä tehdä, koska hän ei ole tyytyväinen pelkkään anteeksipyyntöön.

Chatissa varmistetaan onko tilanteesta tehty rikosilmoitus ja lastensuojeluilmoitus.

Rikosilmoituksen teko on tärkeää, koska alle 15-vuotias on korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. Nuorella on mahdollisuus vaatia korvauksia tapahtuneesta ja hajonneesta omaisuudesta. Poliisi voi esimerkiksi ehdottaa asian viemistä rikos- ja riita-asioiden sovitteluun. Kaikilla on samat oikeudet riippumatta siitä missä rikos on tapahtunut.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MIKSI VÄKIVALTAAN PITÄÄ PUUTTUA?

- Väkivalta on tekopainotteista
- Pitkittyessään muuttuu raaemmaksi
- Väkivalta aiheuttaa aina uhrissa reaktioita ja vammoja
  - Fyysiset vammat voivat olla jopa pysyviä
  - Henkiset vammat kuten esimerkiksi ahdistus, itsetuhoisuus ja masennus voivat vaikuttaa negatiivisesti sosiaalisiin suhteisiin
- Väkivaltatilanne voi olla traumaattinen kokemus, jolla voi olla pitkän ajan vaikutuksia elämään
  - On tärkeä saada mahdollisimman nopeasti oikeanlaista apua tilanteeseen ja siitä selviytymiseen

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

KUN HUOMAAT VÄKIVALTAA

- On tärkeä puuttua heti väkivaltatilanteeseen, kun sellaisen huomaa
  - Esimerkiksi hakemalla aikuisen paikalle
- On tärkeä kertoa tapahtuneesta jollekin tuvalliselle aikuiselle ja sitä kautta asia lähtee etenemään
  - Rikosilmoituksen teko
  - Ei tarvitse tietää, mistä rikosnimikkeestä on kyse
- Väkivaltaa ei voida selitellä leikkimielisyydellä tai ”läpällä”

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

JOS VÄKIVALTA TAPAHTUU NETISSÄ

- Älä vastaa kiusaamisviesteihin
- Estä viestit kiusaajalta
- Tallenna esim. kuvakaappauksin pilkkaavat viestit, keskustelut ja kuvat
- Kirjaa mahdollisuuksien mukaan ylös
  - Nettisivuston osoite
  - Päivämäärät ja kellonajat tapahtuneesta
  - Tekijän nimimerkki, sähköpostiosoite ja IP-osoite

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MIKÄ RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (RIKU) ON?

- Tarkoitettu rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville
  - Tukea ja neuvoa rikosasioissa maksutta
- Nuorille suunnatut omat nettisivut www.riku.fi/nuoret
- RIKUchat, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
  - Tukea ja neuvoa matalalla kynnyksellä
  - Mahdollisuus kysyä rikosuhriasioihin liittyviä asioita
- RIKUn puhelinpalvelu 116 006, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177, ma-to klo 17.00-19.00
  - Neuvoa ja ohjausta lainmukaisiin oikeuksiin

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

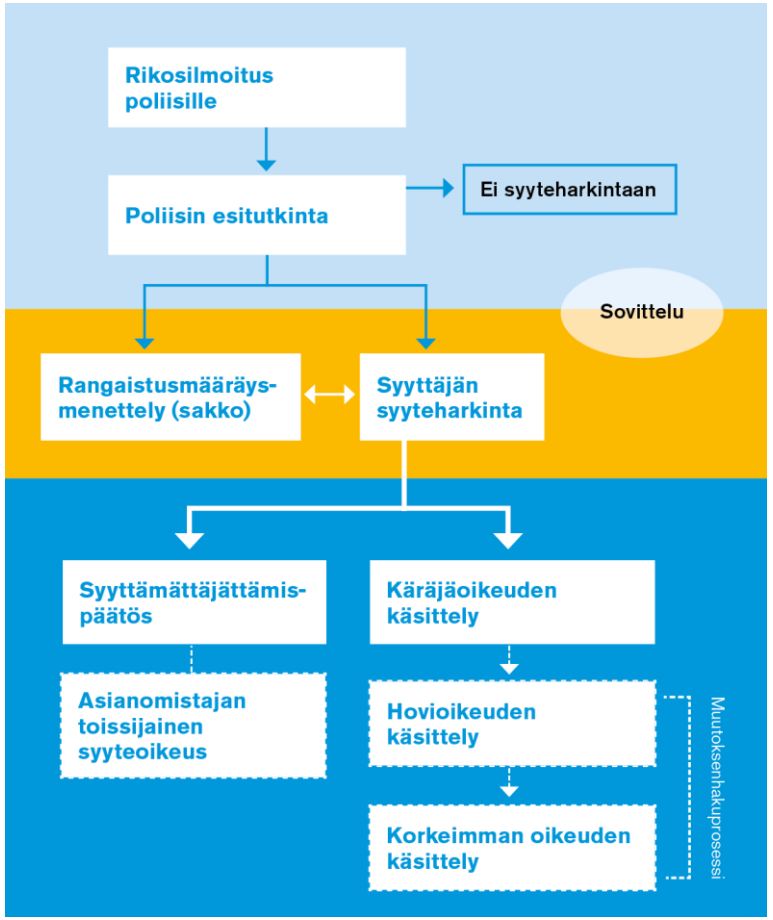
- RIKUn palvelupisteet ympäri Suomea
  - Kasvokkaista apua ja neuvontaa palvelupisteeltä
  - Tukihenkilötoiminta
  - Jätä yhteydenottopyyntö https://www.riku.fi/yhteystiedot/yhteydenottopyynto/

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKOSPROSESSI

- Katso täältä
  https://youtu.be/Yjh_gQv_5j0

LÄHTEET

- Hamarus P., Holmberg-Kalenius T. & Salmi S. 2015. Opas kiusaamisen jälkihoitoon. PS-Kustannus: Juva
- Malkonen S. 2016. Konfliktit kouluissa. Edita:Helsinki
- Suonpää, K., Raeste, A. & Saartenoja, K. 2024. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Katsauksia 64/2024. Helsingin yliopisto Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. PDF-dokumentti. https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/3a112a50-8d7c-4e95-9239-627939844605/content . Luettu 1.7.2026.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN